

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monvmenta Paderbornensia

Ferdinand <II., Paderborn, Bischof>

Paderbornae, 1669

3. Hic. Stetit. Hostili. Bellorum Sæpe. Tvmvltv Dirvta. Principibvs. Sæpe.
Refecta Svis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11425

poribus more, à vetusto montis habitati vocabulo Nobiles Domini de *Fürstenberg* cognominarentur, retentus tamen ab omni memoria fuit gentilitius *Oldenburgicorum* Comitum clypeus, iisdem planè trabibus, eodem numero, colore, & positu insignis, quamvis haud pares antiquo generi opes honorésq; manserint. *Ioannes Velde, & Ditmarus Mollerus.*

3. HIC. STETIT. HOSTILI. BELLORVM
SÆPE. TVMVLTV

DIRVTA. PRINCIPIBVS. SÆPE. REFECTA
SVIS.

Nam cum Henrici Leonis Saxoniae Ducis, à Friderico Imperatore proscripti, auctoritatem & fidem secutus Fridericus Nobilis Dominus in *Fürstenberg*, Reinhardi filius, (quod etiam de *Oldenburgi* Comitibus memoriae proditur) contra Philippum Colon. Archiepiscopum Westphaliae Ducatum Friderici Caesaris munificentiam Ecclesiae suae An. MCLXXX. donatum armis vindicantem stetit, non solum arx *Fürstenberga* intercepta, ac munimentis exuta est, sed etià ejus dominus à Philippo castelli possessione depulsus, & fundis pluribus, ac jurium avitorum maxima imminutione multatus, haud mediocrem pristinae dignitatis, & amplitudinis jacturam fecit. *Ex antiquis literis Ditmarus Mollerus Tremoniensis in genealogia Fürstenbergica.* Jacuit autem suis in ruinis quadraginta fermè annos sepulta *Fürstenberga*, quibus elapsis S. Engelbertus Coloniensis Archiepiscopus, summa utique loci ad tutandos Westphaliae fines opportunitate illectus, Anno M CC XIX. Castrum in *Fürstenberg* aedificavit, seu potius dirutam superiori bello Saxonico arcem restituit, *Fürstenbergicis* adeò non invitis, ut Hermannus *Fürstenbergius*, Friderici filius, eam sibi redditam acerrimè ad-

versus Nobilem virum Gerhardum de Brubach, S. Engelberti hostem, defenderit & conservarit. *Ioannes Velde in orig. Fürstenbergicis.* Quo tempore ibidem insigne Beatissimæ Virginis ac Matris Dei in clientem quendam suum beneficium accidisse memoriæ tradidit *Casareus Heisterbacensis.* Porro Henrico Archiepiscopo Coloniensi An. 1225. impiam S. Engelberti necem, Friderici Imperat. iussu, vindicanti, & Fridericum Isenburgicum hujus parricidij reum bello persequenti, idem Hermannus præsto fuit, acceptique olim à S. Engelberto beneficij memor, ejus causam armis propugnavit. Nec minori fide Coloniensis Ecclesiæ partes tutatus est, cum Henricus Archiepiscopus de jure advocatiæ Sibirgenensis cum Limburgensi Duce & Montium Comite An. 1230. bello decertaret. *Ex antiquis literis Ditmarus Mollerus.*

Hermannii hujus liberi Wenemarum *Fürstenbergam*, Fridericus *Waterlappiam* deinceps tenuerunt, quam avus eorum prima sede exturbatus, proxime montem *Fürstenberg*, inter Werlam & Nehem oppida, cum suburbio, fossis, munitionibus, & ædificijs multis olim exstruxerat, & Friderici posterius deinceps soli possederunt, communi cum Wenemaro, ejusque posteris jure. *Fürstenbergæ*, quoad illa stetit, dominati. *Ditmarus Mollerus, & Ioannes Velde.* Cum deinde Simon Comes Lippiens. Epil. Paderb. insciente Conrado Archiepis. Colon. Westphaliæ Duce, geminas munitiones, alteram in Viltensi castro, Saldkottenæ alteram excitasset, & confinera ejus ditionem hostiliter aggressus, Werlam, Callenhardam, Warstenam, & *Fürstenbergam*, Anno MCCLIV. diripuisset, iidem *Fürstenbergij* fratres arma, & consilia cum plerisque Westphaliæ dynastis quamprimum consociarunt, oblatæque fortuna belli compendio absolvendi, ipsum Simo-

nem

nem belli ducem victum prælio, captumque Coloniensi præfui custodiendum tradidit, usque dum An. MCCLVI. IX. Kalend. Septembris, Wilhelmi Cæsaris intercessione, Ordinumque Imperij, certis legibus Simoni, ejusque foederatis pax & libertas, confectis atque obfignatis Essendia tabulis, concederetur. *Ioannes Velde, alijque.* Anno posthæc MCCLXXVI. Siffridus Archiepiscopus Coloniensis, teste *Gerhardo Cleinsorgio*, reficit dejectas superiori bello *Fürstenbergæ*, *Werlæ*, *Warstenæ*, *Callenhardæ* & *Almenæ* munitiones, easque novis operibus circumdat, comætu & præsidij firmat, adversus omnes ferè dynastas, & finitimos Westphaliæ Principes, inter se foederibus devinctos, auctore Simone Paderbornensi Episcopo, quem acceptæ, quam diximus, calamitatis memoria inquietum habebat, & Coloniensibus haud mediocriter infensum. Quod magno usui fuisse Archiepiscopo, multasque opportunitates ad belli consilia adjunxisse, rei mox consecutæ eventus demonstravit. Siffridus enim ubi adversariorum alios morte absumptos, alios captivos, afflictos alios alijs cladibus animadvertit, insperatam nactus occasionem injurias eorum armis ulciscendi, ducto in Juliacensem regionem exercitu, universam rapinis, ferro, flammæque consumpsit.

Inde in Westphaliam est itum, atque è *Fürstenbergæ* munitionibus in Arensbergensem Comitatum facta impressio, Nehemio proximo ejus oppido, alijsque castellis circumfessis, expugnatis & everfis. Quocirca Godefridus Comes Arensbergensis & Ludovicus ejus filius, in castris prope Nehemium positus, renunciare coacti reliquis Coloniensium hostibus societatem foederis, pacem poposce-
runt

runt, impetraruntque. Quam deinde Anno MCCLXXXVIII. ut refert *Cleinsorgius*, recrudescentibus utrimque diffidijs, interventu Ioannis Nobilis Domini de Bilstein, Westphaliæ Marescalli, aliorumque, Siffridus & Ludowicus redintegrarunt. Sub idem fere tempus exorta gravis inter Reinholdum Geldriæ, & Adolphum Montium Comites, de hereditate defuncti Ducis Limburgensis contentio, acribus partium studijs incensa, funestissimum in bellum erupit. Ejus causa Siffridum Archiepiscopum, Henricum Westenburgium, Henricum Lutzenburgium, Adolphum Nassovium, Theodoricum Clivium, Ioannem Limburgium ad Lenam, Walramum Falckenbergium, Theodoricum Mörfanum, Walramum à Rupe, aliosque Geldris adjunxit. Ioannes contra Brabantia Dux, qui sibi Adolphi Limburgensem Ducatum vendicantis jus comparaverat, Walramus Iuliacensis, Eberhardus Marcanus, Walramus, Ioannes & Balduinus Lutzenburgici, Fani S. Pauli, & Loffenses Comites, & Respublica Coloniensis in partes Montani Comitis descenderunt, tantis utrimque animis, tanta opum & causæ fiducia, ut neutro acie decernere verito, prope vicum Woringen collatis signis dimicarint. Brabantinus & Montanus eo prælio victores Reinholdum ceperunt multis vulneribus affectum, nec ante libertate donarunt, quam omne jus suum remisisset; Siffridum verò, qui etiam in potestatem eorum venerat, per septem annos in custodia habuere. *Annales Colonienses, & Levoldus à Northoff in Chron. Marcano.*

Toto illo tempore Eberhardo Marcano impune licuit conterminam Westphaliæ provinciam, pro suo in Coloniensem Archiepiscopum implacabili odio, vexare ac prædari, Verlæ mœnia deicere, Fürstenberga potiri, & direptio-

direptionibus omnia latè infesta habere; quoad Siffridus in integrum restitutus hostiles injurias ultum ivit, amissa recuperavit, Marcanos coërcuit, & continuo Adolphum persecutus bello, superioris cladis auctorem devicit, & captivū, dum vixit, arctissima custodia asservavit. Sed Eberhardo in magnas propterea angustias adducto, nec animus, nec consilium defuit se suaque defendendi. Siquidem Rutgeri de Altena Dapiferi sui opera, redemptum D. marcis ab Hunoldo de Plettenberg milite Anno MCCXCVI. castrum Waldenberg munivit, com metu instruxit, præsidio firmavit, & Nobilem Dominum de Bilstein, & Castrenses in Waldenberg potentia virtutisque gloria excellentes, suas ad partes traxit, quò crebras Coloniensium excursiones, Attendoriæ, & Snellenbergæ excubantium, reprimeret, & in primis Joannem de Plettenberg Marescallum VVestphaliæ imminentem occasione rei bene gerendæ pluribus in locis distineret.

Levoldus à Northoff.

VVichboldus postea Archiepiscopus Coloniensis eundem Marcanum Comitem non minus acrem, quàm Siffridus ejus decessor habuerat, adversarium expertus, belli consilia renovat, ad quæ privatis etiam rationibus impellebatur: Eberhardus enim cædem ultus Engelberti patris sui, architectum hujus facinoris Hermannum de Loen, qui VVichboldi ab Holte sororem in matrimonio habebat, oppugnatum fugatūmq; Bredenvordæ possessione dejecerat, atque Ottonne Rithbergio Monasteriensi Episcopo consentiente, ejus imperium sibi retinebat: *Levoldus à Northoff.* Quare Wichboldus cupiditate incensus restituendi in integrum affinem suum, expedito exercitu Dorstenam iter intendit, nec tamen ultra, concessis hosti indutijs, progreditur. Interea Eber-

X

hardus

hardus oblata occasione Hoveftadium, ditionis Coloniensis castrum, invadit ac diruit, perque omnem latè provinciam VVestphaliæ rapinis, cædibus, incendijsque grassatur; Archiepiscopus contra adjunctis sibi Landgravij Hassiæ, & Henrici Nassoviæ Comitis auxilijs Hoveftadium recuperat, & instaurat, Vnnam Marcani Comitatus oppidum exurit, & magnam cæteris infert vastitatem; nec destitisset porrò injurias sibi factas ulcisci, nisi gravi morbo implicitus senex inducias pacisci, & redire Sufatum coactus mortem illic obiisset.

Henricus deinde Virneburgius, VVichboldi successor, constitutis Paderbornæ rebus, quò forte gravis eum dissensio Guntheri Comitis Sualenbergensis, & Theodori Baronis Itterani, de Episcopatu inter se contendentium, evocaverat, ut VVestphalam ab injurijs finitimorum Comitum tueretur, & in fines eorum incursiones commodius faceret, *Fürstenbergam* superiore memoria ab Eberhardo excisam Anno MCCCVII. reparat, & novis operibus communit. *Levoldus à Northoff, & Cleinsorgius.* Eandem tamen Henricus ipse Anno MCCCIX. iterum demolitur, teste *Henrico de Hervordia*, sive hostium insidijs intercepta, nisi propriâ ruinâ recipi nequiverit, sive *Fürstenbergij* ejus domini in Ecclesiam Coloniensem quid commiserint, de quo nihil certi habeo affirmare. Non multò post *Fürstenbergiorum* opibus utcunque instauratam, Engelbertus denuò patris sui Eberhardi exemplo Anno MCCCXI. obsidet, evertitque. *Levoldus à Northoff, & Henricus de Hervordia.* Quod Henricus Coloniensis, & Ludovicus Hassus Monasteriensis Episcopus, privatis de causis uterque Marcano infensus, haud inultum ferendum rati, ejus ditionem populabundi invadunt, & *Fürstenbergijs*, ob egregiam operam in hac expeditione

ditione sibi navatam, Anno M CCC XII. *Fürstenbergam* novis septam munitiōibus restituunt. *Vernerus Teschenmacherus Annal. Clivia, & Marckia parte II. cap. I. Levoldus à Northoff.*

Immaturus deinde obitus Henrici VII. Cæsaris gravioris belli incommoda Germaniæ importavit, maximumque in discrimen Coloniensis præcipuè Archiepiscopi provincias adduxit. Cum enim Henricus Coloniensis Fridericum Austriacum, Moguntinus contra, & Trevirensis Ludovicum Baviaræ Ducem, dissidentibus inter se suffragijs, ad Imperium evexissent, & Cæsarea corona exornassent, tantum hinc odij Bavarus in Coloniensem Archiepiscopum concepit, ut ipse in præsentia Austriaci belli curis distentus, Wilhelmum Arensbergensem, Engelbertum Marcanum, Simonem Lippiensem, aliòsque Westphaliæ Comites; ac Principes finitimos ad divexandas diripiendàsque Henrici provincias impulerit. *Levoldus à Northoff, & Cleinsorgius.* Itaque Coloniensis Archiepiscopus, & Rupertus Comes de Virneburg Westphaliæ Mariscallus in summas difficultates conjecti, cum *Fürstenbergijs*, cæterisq; Westphaliæ Castrensibus in Ruden, Hovestad, Snellenberg, VVerle, Hallenberg, Almene, Aldenwiltz, Scarpēberg, & civitatib⁹ Tremonia, Sufato, Brilonia, Monte Martis, Attendoria, Recklinghusa, Dorstena, VVerla, Gesecka, Rudena, VVarstena, Calenharda, Bedelicka, Medebaco, VWinterberga, Hallenberga, Smalenberga, & Volckmarsia Anno M CCC XXVI. pacem, quam vocant Burgensem, ineunt, ac fœdus mutuæ defensionis, Castrenses inter, & Westphaliæ civitates jam Anno M CCC XXV. factum, confirmant, adversus immensas opes à Ludowico Bavarò contra se comparatas. *Ex ta-*

bulis fœderis, & antiquis literis. Eo pacto indomitum hostium furorem undique ingruentium Henricus opportunè refrenavit, & VVestphaliæ securitati tantisper consulit, dum VValramus Juliacensis, ejus successor, diffidia omnia similitatésque felici demum fine componeret. Etsi autem is postea à Ludowico Cæsare alienatus, etiam cum Godofrido Arensbergensi, & Adolpho Marcano Comite aliisque VVestphaliam bello prementibus graves inimicitias Anno MCCCXLIV. susceperit, VVilhelmus tamen Juliacensis, & Adolphus Montanus Comes pacem inter eos tandem conciliarunt.

Hujus belli tempestate, quemadmodum Mendenam, *Fürstenbergæ* vicinum in VVestphalia oppidum, direptam ac vastatam fuisse constat, ita verisimilis multorum est opinio à majoribus accepta, & veluti per manus tradita, etiam *Fürstenbergam* Arensbergensi agro, & Marcano plus vice simplici infestam, solo æquatam funditúsque deletam esse, utpote cujus post hæc nulla in literis extet memoria. Itaque *Fürstenbergij* adversæ toties rebus suis fortunæ pertæsi, sedem antiquam tot bellorum periculis, & claudibus obnoxiam, atque expositam planè deseruerunt, aliámque sub radicibus montis posuère, domicilij superioris cognominem, pari atque olim ratione VVaterlappiam ædificaverant. Ex eo tempore divisim inter se avitis possessionibus, *Fürstenbergam* novam, & VVaterlappiam separatim habitare cœperunt, & genus deinceps propagarunt; binis *Oldenburgicis* trabibus in aureo scuto rubentibus utrimque retentis; sed galeâ *Fürstenbergæ* novæ cornibus antiquis, VVaterlappiæ pennis distinctâ. Tametsi hoc discrimen non fuerit perpetuum, utriusque domûs posteris pen-
nigera

nigera galea promiscuè usis. *Ex antiquis literis, & actis de Fürstenbergiorum defenso jure venandi. art. 4. & 5. Ioannes Velde.*

4. NVNC. DESERTA. IACET. PRÆCLARÆ
GLORIA. STIRPIS
VSQVE. RECENS. LONGA. POSTERITA-
TE. VIGET.

Bini igitur fratres supra memorati Fridericus, & VVenemarus numerosam posterorum sobolem procrearunt. Fridericus auctor est *Fürstenbergiorum* in Waterlapp, Hollinghoven, Hörde, Stirpe, & in Livonia. A Wenemaro genus ducunt *Fürstenbergij* in Fürstenberg, Nehem, Senden, & in Geldria. In Wenemari posteris claruerunt Hermanus, & Wilhelmus, Wenemari filius, ac nepos, & Gothardus Wilhelmi filius, Marefcallus Westphaliæ, & Satrapa Nehemensis, quam præfecturam An. 1446. Theodoricus Archiepiscopus Colonienfis pro 5000. florenis aureis ipsi oppigneravit, posterique illius possiderunt, usque dum Salentinus Archiepiscopus Colonienfis An. 1570. pignus liberavit; Vxorem habuit Gertrudim de Cronenberg. Vtriusque filij fuêre, Philippus Marefcallus Caroli Ducis Geldriæ, Jodocus & Philippus milites ordinis Teutonici in Livonia, Antonius, & Wilhelmus Satrapæ Nehemenses, qui postremus è Sophia de Witten conjuge sua suscepit Wilhelmum magnum Magistrum ordinis Teutonici in Livonia, Godefridum Canonicum Rigensem, & Georgium Satrapam Nehemensem, ejus uxor Elisabetha de Gent fuit, & utriusque filius Laurentius, cujus uxor Catharina de Reck ei peperit Jodocum Fürstenbergium in Fürstenberg & Senden, qui è conjuge sua Johanna de Strunckede nullis susceptis liberis, ex Hungaria revertens, ubi legionis equestris legarus, auspiciis Ordinum